

anyagmegmaradással. Ehhez néhány, meglehetősen absztraktnak tűnő definícióra van szükségünk.

2.1. Mechanizmus, tömegmegőrzés, konzervativitás

2.1. Definíció. [2] (Összetett kémiai) mechanizmusnak egy $\langle \mathcal{M}, \mathcal{R}, \alpha, \beta \rangle$ rendezett négyest fogunk nevezni, ahol:

(i) $\mathcal{M}$ és $\mathcal{R}$ egy M , illetve R elemű halmaz ($M, R \in \mathbb{N}$); $\mathcal{R} := \{1, 2, \dots, R\}$; az $\mathcal{M}$ halmaz pedig $\mathcal{R}$ -től diszjunkt, és elemeit $\mathcal{X}(1), \mathcal{X}(2), \dots, \mathcal{X}(M)$ jelöli. (Ahol nem okoz félreértést, ott — de csak ott — az $\mathcal{M}$ halmazt azonosítjuk az $\{1, 2, \dots, M\}$ halmazzal.)

(ii) α és β $M \times R$ -es, nemnegatív egész elemű mátrixok, (elemeik a sztöchiometriai együtthatók), amelyekre teljesül, hogy

- (a) minden $r \in \mathcal{R}$ esetén $\alpha(\cdot, r) \neq \beta(\cdot, r)$,
- (b) ha $\alpha(\cdot, r) = \alpha(\cdot, r')$ és $\beta(\cdot, r) = \beta(\cdot, r')$, akkor $r = r'$,
- (c) minden $m \in \mathcal{M}$ esetén létezik $r \in \mathcal{R}$, amellyel $\alpha(m, r) \neq 0$ vagy $\beta(m, r) \neq 0$.

Az $\langle \mathcal{M}, \mathcal{R}, \alpha, \beta \rangle$ mechanizmust így szokás ábrázolni:

$$(2.1) \quad \sum_{m=1}^M \alpha(m, r) \mathcal{X}(m) \longrightarrow \sum_{m=1}^M \beta(m, r) \mathcal{X}(m) \quad (r \in \mathcal{R}),$$

és (2.1) r -edik elemére úgy hivatkoznak, mint az r -edik elemi reakcióra. Az $\mathcal{M}$ halmaz $\mathcal{X}(m) \in \mathcal{M}$ elemére úgy fogunk hivatkozni, mint az m -edik kémiai komponensre vagy specieszre.

A 2.1. definíció (ii) (a) pontjában szereplő feltétel azt jelenti, hogy minden elemi reakciónak van valamilyen hatása. A feltétel egy egyszerű következménye:

$$\forall r \in \mathcal{R} \exists m \in \mathcal{M} \quad \alpha(m, r) \neq 0 \text{ vagy } \beta(m, r) \neq 0.$$

A 2.1. definíció (ii) (b) pontjában szereplő feltétel azt jelenti, hogy a sztöchiometriai együtthatók meghatározzák az elemi reakciót.

A 2.1. definíció (ii) (c) pontjában szereplő feltétel pedig azt jelenti, hogy csak olyan kémiai komponenseket vettünk figyelembe, amelyek legalább egy elemi reakcióban megváltoznak.

A (2.1) mechanizmusban az r -edik elemi reakciót reverzibilisnek nevezzük, ha a mechanizmusban szerepel a

$$(2.1') \quad \sum_{m=1}^M \alpha(m, r) \mathcal{X}(m) \longleftarrow \sum_{m=1}^M \beta(m, r) \mathcal{X}(m)$$

elemi reakció is. Egy reverzibilis mechanizmusban minden elemi reakció reverzibilis.

Nyilvánvaló, hogy ha $\langle \mathcal{M}, \mathcal{R}, \alpha, \beta \rangle$ egy mechanizmus, akkor $\langle \mathcal{M}, \mathcal{R}, \beta, \alpha \rangle$ is mechanizmus ugyanazokkal a kémiai komponensekkel, és a (2.1')-beli elemi reakciókkal.